

HRVATSKI VOJNIK

Broj 155. Godina IV. 28. rujna 2007. www.hrvatski-vojnik.hr

CIJENA 7 KN

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SLO € 1,79 • SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

Vježba Bojne za specijalna djelovanja u malološinskom akvatoriju

VIDRA 07

- specijalci uvijek spremni

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morf.hr)Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vpintar@morf.hr)Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlasic@morf.hr)Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morf.hr)Urednici i novinari: Marija Alvir,
(marija.alvir@morf.hr), Leida Parlov,

Domagoj Vlahović

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morf.hr)

Privevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo

tel: 3784-937

Lektori: Gordana Jelavić, Jasenka Pešak

Marketing i financije: Igor Vitanović

tel: 3786-348;

fax: 3784-322

Preplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovacko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb

(za: Služba za odnose s javnošću i informiranje), devizni račun u Zagrebačkoj banci 30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovacko d.d.,

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:

Služba za odnose s javnošću i informiranje), žiroracun 2360000-1101321302 poziv na broj 165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pre-

platnike da nakon uplate kopiju uplatnice pošalju na adresu TISAK trgovacko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tisk:

Tiskara Varteks d.o.o.,

Zagrebačka 94, 42000 Varaždin

Naslov uredništva:

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.
252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska<http://www.hrvatski-vojnik.hr>

E-mail: hrvojnik@morf.hr

Naklada: 5800 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2007.Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH**IZ SADRŽAJA*****U Ljubljani održan
28. kongres EMPA-e***

Prigodnom izložbom više od stotinu vojnih časopisa iz 25 europskih zemalja, sudjelovanjem do sad najvećeg broja članova, izborom novog vodstva EMPA-e te upoznavanjem OS Republike Slovenije, a u duhu međusobnog uvažavanja i suradnje protekao je i ovogodišnji kongres

Strana 4

Vježba Bojne za specijalna djelovanja u malološinskom akvatoriju

Iako je vježba doista izgledala impresivno, za uvježbane specijalce i iskusne ronioce bila je to rutinska provjera sposobnosti za koju su se pripremali tek tjeđan dana, no njihov dugogodišnji rad i golemo iskustvo u tom području najbolje su jamstvo da su spremni i za mnogo više...

Strana 12

***Četverodnevna Personalna konferencija
u Puli***

Razlog sazivanja konferencije je prošle godine usvojen Dugoročni plan razvoja OSRH koji je i na području upravljanja osobljem predviđao velik broj novosti i bitnih promjena...

Strana 15

Bliska potpora iz zraka [II. dio]

Prvobitno razvijeni kao lovci tenkova, jurišni su se helikopteri pokazali izvrsnim oružjem za asimetrično ratovanje, kako u planinskom području tako i u gradovima

Strana 22

Naslovnicu snimio Davor KIRIN

U Ljubljani održan 28. kongres Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Suradnjom i otvorenosću do boljeg razumijevanja i zajedništva

Prigodnom izložbom više od stotinu vojnih časopisa iz 25 europskih zemalja, sudje-lovanjem dosad najvećeg broja članova, izborom novog vodstva Udruženja te upozna-vanjem oružanih snaga Republike Slovenije, a u duhu međusobnog uvažavanja i su-radnje protekao je i ovogodišnji kongres EMPA-e. Slovenski domaćini potrudili su se dati mu važnost na najvišoj vojnoj razini

Vesna PINTARIĆ, Toma VLAŠIĆ, snimio Željko STIPANOVIĆ

Ovogodišnji 28. kongres Europskog udruženja vojnih novinara održan je u susjednoj nam Sloveniji od 19. do 23. rujna, okupivši dosad najveći broj sudionika iz 24 zemlje, od kojih je čak sedam novih država sudionica. Više od osamdeset vojnih novinara i urednika vojnih časopisa svojim su sudjelovanjem uveličali ove godine i poseban jubilej, 30 godina postojanja EMPA-e.

Slovenski domaćini imali su stoga još jednu veliku obvezu, uz organizaciju kongresa dostoјno obilježiti i tu važnu obljetnicu, što su i učinili prigodom izložbom vojnih časopisa i ostalih tiskanih vojnih publikacija svih zemalja članica EMPA-e. Bio je to i svojevrstan uvod u službeno otvaranje kongresa. Izložbu je u predvorju Ministarstva obrane otvorio državni tajnik MORS-a Franci Žnidaršić, izrazivši zadovoljstvo što je upravo Slovenija domaćin

EMPA kongresa u godini obilježavanja njezine 30. obljetnice. "Vojni tisak koji u Sloveniji ima dugu i bogatu tradi-ciju, važan je i nezaobilazan dio vojnog sustava koji brine o unutarnjem i vanjskom informiranju, pružajući informa-cije o aktivnostima vojske, njezinim tehnološkim dostig-nućima i obrambenoj reformi koju prolaze", istaknuo je državni tajnik. Na izložbi su predstavljeni vojni časopisi i tiskovine 25 zemalja. To je zasigurno prvi put da su se na jednom mjestu našle u tako velikom broju sve najvažnije vojne publikacije (njih više od stotinu), što samo dokazuje koliko je vojni tisak nezaobilazan i prisutan u gotovo svim europskim državama i vojskama.

Prisutnost vojnih novinara u tako velikom broju rijetkost je te otvara nevjerojatne mogućnosti vlastitu vojsku, njezina dostignuća i mogućnosti predstaviti što većem krugom zain-

teresiranih. Sudionici kongresa imali su priliku obići i 4. međunarodni sajam vojne opreme i naoružanja u Gornjoj Radgoni, na kojem se između ostalog moglo vidjeti i sve s čime raspolaže Slovenska vojska te nazočiti pokaznim vježbama njezinih pripadnika. U sklopu izložbe postavljena je i vojna baza sa svim potrebnim sadržajima, istovjetna onoj

Državni tajnik MORS-a Franci Žnidaršič u razgledanju izložbe vojnih časopisa u čijoj obitelji je i Hrvatski vojnik

kojom se Slovenska vojska koristi u mirovnim vojnim misijama izvan svojih granica, a u kojoj je poslužen i izvrstan vojnički ručak. Za podrobnije upoznavanje sa slovenskim obrambenim sustavom, reformama i vojnom doktrinom potom su se pobrinuli zamjenik načelnika Glavnog stožera Slovenske vojske general bojnik Alojz Šteiner i čelni ljudi slovenskih oružanih snaga. Slovenska bi se vojska, prema onome što smo čuli, do 2010. trebala brojčano smanjiti na 14 000 ljudi, a trenutačno im je prioritet što kvalitetnije pro-

Više od 80 vojnih novinara bilo je na ovogodišnjem kongresu

vesti projekt profesionalizacije vojske i transformaciju koja je, kako ističu, tek ulaskom u NATO počela u pravom smislu. Sa slovenske sadašnjosti nakratko smo se vratili i u njihovu noviju povijest i odslušali kratko predavanje o desetodnevnim ratnim zbivanjima u lipnju 1991., o kojima su pričali sudionici tih povijesnih događanja.

Novo vodstvo na čelu udruženja

Službeni ovogodišnji sastanak EMPA-e održan je u ozračju izbora novog predsjednika i njegovih pomoćnika za

Brigadir Jörg Aschenbrenner iz Austrije, novoizabrani predsjednik EMPA-e

Na ovogodišnjem kongresu EMPA-e izabrano je i novo vodstvo Udruženja, pa je povjerenje da radi na njezinom jačanju i širenju tijekom iduće četiri godine dano brigadiru austrijske vojske i glavnom uredniku vojnog časopisa Truppendienst dr. Jorgu Aschenbrenneru. Priliku da saznamo što EMPA-e očekuje u idućem razdoblju iskoristili smo tijekom kratkog razgovora s brigadirom Aschenbrennerom nakon njegova izbora na čelno mjesto Udruženja.

Koja je danas uloga EMPA-e?

EMPA je od velike važnosti za novinare vojnih medija jer im omogućuje razmjenu informacija i održavanje međusobnih kontakata. Takva međunarodna zajednica vojnih novinara pruža veće mogućnosti za lakšu i bržu komunikaciju među njima, a to je važno jer na taj način upoznajemo jedni druge, upoznajemo naše oružane snage i njihova dostignuća.

Što smatrate potrebnim učiniti kako bi se Udruženje još više razvilo i proširilo?

Udruženje je primarno namijenjeno razmjeni informacija o drugim vojskama koje su od važnosti vojnim novinarima. Putem EMPA-e lakše možemo razmjenjivati i dijeliti informacije i fotografije o aktivnostima u našim oružanim snagama. To smo naročito uspješno činili u proteklom razdoblju sa slovenskim kolegama i sjajno je funkcionalo.

Kako komentirate činjenicu da je svake godine na kongresu EMPA-e sve više zemalja novih članica?

To nas raduje, ohrabruje i čini vrlo zadovoljnima. Imamo dugogodišnje članove, no svaki novi je dobrodošao. Mi smo kao obitelj i potrebni su joj i novi, mlađi članovi kako bi dalje rasla i razvijala se. Mislim da je upravo ovaj kongres u Ljubljani pokazao kako smo na dobrom putu, jer je doveo mnogo novih članova koji su nam jamstvo da budućnost Udruženja nije upitna.

Što planirate učiniti u svom mandatu i kako vidite budućnost EMPA-e?

Imamo mnogo novih i velikih ideja koje smo prezentirali na ovom kongresu, a želja nam je postati još pristupačnijima. Želimo ponajprije članovima dati više mogućnosti za upoznavanje s aktivnostima naših vojnika u misijama i na taj način proširiti ulogu EMPA-e. Želja nam je i poboljšati i olakšati razmjenu relevantnih informacija i fotografija s drugim vojnim redakcijama o njihovim oružanim snagama.

Vaša ocjena slovenskog angažmana u organizaciji ovogodišnjeg kongresa EMPA-e i obilježavanje 30. obljetnice njezina postojanja...

Vrlo smo zahvalni Sloveniji na prihvaćanju domaćinstva i angažmanu u organiziranju ovogodišnje konferencije. Napravili su veliki posao, posebice kad vidimo koliko su im poplave uoči kongresa otežale organizaciju i realizaciju prvobitno zamišljenog plana. Kolega Roman Bric, čelnik organizacijskog odbora, pokazao se pravim majstorom za improvizacije u rješavanju problema, tako da nismo ni imali dojam kako je problema u odvijanju kongresa uopće bilo.

Slovenski ministar obrane Karl Erjavec na konferenciji za vojne novinare odgovarao je na aktualna pitanja koja se tiču transformacije Slovenske vojske, promjenama ulaskom u NATO, rješavanju pitanja Kosova, predsjedanju EU-om koje sljedeće godine preuzima Slovenija...

Slovenska vojska se 2003. odlučila za potpunu profesionalizaciju i trenutačno ima nešto više od 15 000 pripadnika. Takvu odluku smatra ministar Erjavec dobrom, jer danas Europa nije više ugrožena klasičnom vojnom prijetnjom, već su to asimetrične prijetnje i terorizam,

a vojska je preuzeala ulogu uspostave i održavanja mira. Projektom profesionalizacije PROVOJ nastoje odgovoriti na sve izazove koje donosi ovaj proces, a tijekom kojeg se suočavaju ponajprije s kadrovskim problemima nastalim kao posljedica reduciranja broja vojnika, prenamjenom vojne infrastrukture, nezadovoljavajućim odazivom u profesionalni sastav... Opredjeljenje za koncept zajedničke obrane uvjetovat će i koje kapacitete i mogućnosti će u idućem razdoblju razvijati.

Sljedeće godine Slovenija preuzima i predsjedanje Europskom unijom, a prema riječima ministra Erjavca, njihovi će prioriteti biti usmjereni na osiguravanje stabilnosti zapadnog Balkana jer ona je uvjet i stabilnosti cijele Europe. U tom smislu posebno će se fokusirati na rješenje problema Kosova, a smatra kako je to moguće davanjem perspektive cijeloj regiji, i to ne samo putem ekonomskih programa već razvijanjem programa koji će se temeljiti na poštivanju ljudskih prava i pružiti što bolje životne uvjete u toj ugroženoj regiji.

Kako je uoči održavanja ovogodišnjeg kongresa sjeverozapadno područje Slovenije bilo pogodeno velikom prirodnom katastrofom, poplavom koja je odnijela i nekoliko ljudskih života, ministar je posebice istaknuo kako je jedna od zadaća koje će vojska u budućnosti posebno razvijati i mogućnost pomoći, traganja i spašavanja civilnog stanovništva u prirodnim i drugim katastrofama. Upravo bi takva uloga vojske trebala senzibilizirati nenaklonjenu javnost i medije na velika finansijska izdvajanja za tehniku i obučavanje vojske kako bi uspješno odgovorila i takvim izazovima.

Postavši članicom NATO-a Slovenija se obvezala i da će njen BDP za potrebe obrane biti 2 posto, no, prema riječima ministra Erjavca, taj postotak još nije dostignut, iako zacrtanim srednjoročnim programima kojima su definirni razvoj obrambenog sustava i reforme idu prema tom cilju.

iduće četverogodišnje razdoblje. Kongresna dvorana Obučnog centra za civilnu zaštitu i obranu od prirodnih katastrofa u mjestu Ig, nedaleko od glavnog grada, bila je prilika za upoznavanje s novopridruženim članovima, kratki zaključak dosadašnjeg predsjednika Tora Eigila Stordahla o održanim kongresima i najava idućeg kongresa 2008. Tako su se društvu EMPA-e od ove godine pri-

družili i predstavnici Bugarske, Rumunjske, Estonije i Litve te Portugala i Španjolske, što ide u prilog ostvarenju jedne od zadaća Udruženja, proširiti svoje članstvo i intenzivirati suradnju s novim državama i vojskama u području vojnih medija, a što je ujedno i jedan od najvažnijih

■ Primopredaja dužnosti između dosadašnjeg predsjednika Tora Eigila Stordahla (desno) i novoizabranog brigadira Jörga Aschenbrennera

jih ciljeva EMPA-e. Rasprava je nastavljena planovima i aktivnostima koje bi omogućile još profesionalnije i jednostavnije obavljanje ionako zahtjevnog i odgovornog posla vojnih novinara. Prema najavama, kongres će se iduće godine održati u glavnom gradu Letonije Rigi. Na povjerenju koje mu je dano prije četiri godine u Poljskoj zahvalio je potom dosadašnji predsjednik Stordahl, ujedno svom naslijedniku brigadiru Jorgu Aschenbrenneru, glavnom uredniku austrijskog vojnog časopisa Truppendienst i njegovim pomoćnicima Ligi Lakuci, glavnoj urednici leton-

Novoizabrano vodstvo EMPA-e

skog vojnog časopisa Tevijas Sargs, brigadiru Johnu Durinu, predstavniku EUMS-a (EU Military Staff) i glavnom tajniku brigadiru Karl-Heinzu Leitneru ostavivši obvezu daljnog intenziviranja suradnje i međusobno i s drugim vojnim medijima. A upravo je obostrana komunikacija i razmjena iskustava na svim područjima osnova za uspješno funkcioniranje EMPA-e i za profesionalno obavljanje novinarskog posla, pa je i poruka svim njezinim članovima ne da se pitaju što EMPA može učiniti za njih,

nego što oni sami mogu pridoniovi EMPI-i. Najviše će joj pridonijeti međusobnom suradnjom i zajedništvom.

Ceremonijom svečanog zatvaranja priređenom u starom ljubljanskom dvorcu službeno je za-

vršilo ovogodišnje druženje vojnih novinara koje će se, ako je suditi po ostvarenim kontaktima, u profesionalnom

Za podrobnije upoznavanje sa slovenskim obrambenim sustavom, reformama i vojnom doktrinom pobrinuli su se čelni ljudi slovenskih OS

smislu nastaviti još intenzivnije.

Slovenskim kolegama na kraju treba uputiti sve čestitke na izvrsnoj organizaciji kongresa i prezentacijama koje su ponudili te na mogućnosti da se Sloveniju upozna i u onom neob-

veznom, turističkom, ali i kulturnom i povijesnom pogledu kao zemlju koju svakako treba vidjeti. ■

Izložba Suvremena obrana

U Gornjoj Radgoni održana je tijekom našeg boravka i četvrtka po redu izložba *Sodobna obramba* (Suvremena obrana) na kojoj je prikazano mnoštvo zanimljivih borbenih sustava, taktičkih vozila, logističke opreme i dr.

Osnovni naglasci dani su vojnoj opremi i oružju, transportnim i komunikacijskim sredstvima, predstavljanju Slovenske vojske te raznim dinamičkim prezentacijama pripadnika Slovenske vojske, a osim vojnog elemenata, izložba je imala i dio posvećen opremi za vatrogastvo te zaštitu i spašavanje. Sudjelovalo je 130 izlagачa iz 18 raznih država. Izložba se prostirala na oko 6500 četvornih metara zatvorenog izložbenog prostora, oko 20 000 četvornih metara otvorenog i 20 000 četvornih metara prostora za dinamičke prezentacije postrojbi Slovenske vojske. Ministarstvo obrane Republike Slovenije i Slovenska vojska najvažniji su partner u organizaciji izložbe. Ovogodišnja, četvrta izložba još je jače istaknula tu vezu i to zbog nekoliko razloga. Naime, Slovenska vojska slavi deset godina od sudjelovanja u mirovnim operacijama, a istaknuto je i aktivno sudjelovanje u NATO-u i EU-u. Nastup na izložbi iskoršten je kako bi se promovirala vojska i aktivno poduprlo privlačenje kadrova za njezine potrebe. To je posebno važno jer je Slovenska vojska od 2004. potpuno profesionalizirana i pribavljanje novih vojnika jedna je od iznimno važnih zadaća o kojoj ovisi operativna sposobnost oružanih snaga.

Zato su na izložbi aktivno sudjelovale sve postrojbe i zapovjedništva Slovenske vojske koje su u posebnoj, velikoj dvorani imali štan-

Višenamjensko oklopno vozilo Dingo 2

dove na kojima su se predstavile građanstvu.

Uz poznatu opremu Slovenske vojske, kao što je tenk M-84, borbeno vozilo pješaštva M-80 i kotačno oklopno vozilo pogonske konfiguracije 6x6 Valuk, posjetitelji su mogli vidjeti i neke zanimljive borbene sustave, vozila i opremu koji su razmjerna novost i u svjetskim okvirima.

Pri predstavljanju postrojbi naglasak je bio na oružju i opremi koji su nabavljeni u posljednje dvije godine. Tako je veliko zanimanje posjetitelja izazvala nova jurišna puška Slovenske vojske F2000, belgijskog proizvođača FN Herstal. Uz nju su prikazani i nova slovenska univerzalna strojnica M240 kalibra 7,62 mm te laka strojnica M249 kalibra 5,56 mm. Prikazan je i topnički sustav, odnosno haubica Sol-tam kalibra 155/45 mm koja predstavlja najmoderniji topnički sustav Slovenske vojske, kao i mobilni radarski sustavi Giraffe te raderi EL/M 2106 HEE dometa 20 i EL/M 2106 NG dometa 60 kilometara. Od vozila su bila zastupljena višenamjenska oklopna vozila Dingo 2 tvrtke Krauss-Maffei Wegmann, Eagle IV tvrtke MOWAG, LMV i Masiff tvrtke IVECO. Kamioni su također bili zastupljeni, i to tvrtka Mercedes Benz s modelima S 2533A i MB 2634 A i IVECO s modelima M30E i M250.45W.

Jedna od stvari koja se može smatrati ekskluzivnom je postavljanje Kampa Triglav. Njega je postavila 670. logistička bojna, a ideja je bila pokazati kako u stvarnosti izgleda kamp Slovenske vojske na terenu u mirovnoj misiji. Kamp se prostirao na oko 12 500 četvornih metara i imao sve elemente potrebne za smještaj 500 vojnika. On je, iako na neki način izložbeni primjerak, bio potpuno funkcionalan i u njemu su tijekom trajanja izložbe bili smješteni pripadnici Slovenske vojske koji su u njoj sudjelovali.

Radarski sustav
EL/M 2106 NG

Našice obilježile dan pobjede

Predsjednik Sabora Vladimir Šeks i izaslanik predsjednika Vlade ministar obrane Berislav Rončević bili su 21. rujna na obilježavanju dana pobjede nad JNA u gradu Našicama i svečanosti obilježavanja Dana grada Donjeg Miholjca.

Svečanost u Našicama počela je prijamom visokih gospodara u Poglavarstvu grada. U prigodnim govorima oživljena su sjećanja na događanja otprije 16 godina kad je oslobođena našička vojarna, na dan koji se, kako je rekao predsjednik Sabora Vladimir Šeks, može smatrati istinskim danom pobjede nad neprijateljskom vojskom u Našicama. Predsjednik Sabora između ostalog je kazao kako mu je bila velika čast što je i sam sudjelovao u donošenju strateških odluka za osvajanje našičke vojarne. "Ovo simbolično okupljanje u povodu istinskog dana pobjede nad agresorom u Našicama nije samo zbog paketa podsjećanja na taj dan, nego zbog spoznaje da je samo jedinstvom i sloganom hrvatskog naroda i odlučnošću prvog hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana i svih državotvornih snaga obranjena i oslobođena Hrvatska", istaknuo je predsjednik Sabora dodajući kako je stečevina te pobjede neovisna i demokratska Hrvatska. Istaknuo je i kako će ulaskom u EU i NATO Hrvatska ostvariti svoje ciljeve da i u političkom, vojnem i sigurnosnom smislu bude dio slobodne Europe.

Događanja iz rujna 1991. prisjetio se i ministar Rončević, istaknuvši kako ona nikad neće pasti u zaborav. "Domovinski rat je najsvjetlijia točka novije hrvatske povijesti", kazao je ministar Rončević i istaknuo kako hrvatska Vlada neće dopustiti njezino prekrapanje. "Nažalost, živote branitelja ne možemo vratiti, ali naša je ob-

snimio Davor KIRIN

vezu skrbiti o članovima njihovih obitelji, i o njihovom statusu. To su ljudi koji su stvorili i obranili Hrvatsku i bez kojih definitivno ne bi bilo ovakve Hrvatske, cijelovite, slobodne i prosperitetne", kazao je ministar Rončević i poručio svim hrvatskim braniteljima da će u hrvatskoj Vladi imati stalnog partnera, zagovornika njihovih opravdanih i legitimnih interesa.

Uz to što se prisjetio događanja u Našicama u rujnu 1991., gradonačelnik grada Našica Krešimir Žagar je istaknuo kako su Našičani tijekom Domovinskog rata "po svim bojničnicama branili Lijepu Našu". Govoreći o Našicama danas, Žagar je kazao kako je to grad mirnog i ugodnog života.

U spomen na poginule hrvatske branitelje visoka su izaslanstva položila vijence na spomen-obilježju Uskrsne Hrvatske u središtu Našica, a misa je služena u crkvi svetog Ante Padovanskog. Svečanost u Našicama su svojim nastupom uveličali gradska glazba i našičke mažoretkinje.

Toga su dana predsjednik Sabora i ministar obrane bili i u Donjem Miholjcu na nizu prigodnih događanja kojima je obilježen Dan grada.

Leida PARLOV

Vojni izaslanici u posjetu Zapovjedništvu za logistiku

Predstavnici Vojno-diplomatskog zbora akreditiranog u RH, predvođeni doajenom general pukovnikom

Draganom Andreskим, posjetili su 19. rujna Zapovjedništvo za logistiku u Velikoj Buni.

U prvom dijelu posjeta predstavnici VDZ-a obratio se zamjenik zapovjednika ZzL-a brigadir Nikola Škunca i multimedijskom prezentacijom upoznao ih s ulogom, mjestom i zadaćama ZzL-a u sklopu Oružanih snaga RH, s težištem na budućem Zapovjedništvu za potporu koje će nam u skladu s Dugoročnim planom razvoja biti sljednik. U drugom dijelu bojnik Zlatan Sever prikazao je rad Logistike misije u terenskim uvjetima u Afganistanu. Zapovjednik ZzL-a brigadni general Pavao Krpan posebno je istaknuo sve učinjeno od 2003. godine do danas, u sklopu promjena u sustavu po Dugoročnom planu razvoja. Na kraju su brigadni general Pavao Krpan i doajan VDZ-a general pukovnik Dragan Andreski izmijenili prigodne darove.

OJI

Izaslanstvo MORH-a na konferenciji o obrambenoj politici u Berlinu

Istaknuta hrvatska spremnost za preuzimanje uloge budućeg saveznika

Državni tajnik Ministarstva obrane RH Mate Raboteg sudjelujući na Forumu ministara obrane, uz ministra obrane BiH i Latvije, govorio je iz perspektive zemlje kandidata za članstvo u Europskoj uniji i zemlje kojoj je članstvo u NATO-u strateški cilj. Istaknuo je angažman Hrvatske u misiji ISAF u Afganistanu, što pokazuje našu spremnost preuzeti teret NATO operacija kao sposoban budući saveznik

Izaslanstvo MORH-a na čelu s državnim tajnikom Matom Rabotegom nazočilo je 17. i 18. rujna 6. kongresu o europskoj obrani - Berlin-skoj konferenciji o obrambenoj politici. Na konferenciji u kojoj su sudjelovali parlamentarci, ministri i visoki dužnosnici ministarstava unutarnjih poslova i obrane, visoki časnici oružanih snaga i predstavnici vojne industrije izloženi su zanimljivi pogledi na budućnost europske sigurnosne i obrambene politike.

Predsjednik Europskog parlamenta dr. Hans-Gert Pöttering je govoreći o europskom ustavu, europskim vrijednostima, sigurnosti i obrani, sudionike konferencije uveo u temu sigurnosti u operacijama, ističući viziju zajedničke europske vojske. Konferencija je otvorena temom "Budućnost europske sigurnosne i obrambene politike" o kojoj je izlagao njemački ministar obrane dr. Franz Josef Jung, predstavnik zemlje koja ima iskustvo bivše predsjedateljice Europske unije. Zatim je izložen pogled na nove koncepte i izazove za europske obrambene programe iz perspektive ministra obrane Portugala koji trenutačno predsjeda Europskom unijom te ministra obrane Slovenije, koja će predsjediti Europskom unijom u prvoj polovici 2008. Potom je predsjednik pododbora Europskog parlamenta za sigurnost i obranu dr. Karl von Wogau u svom izlaganju proširio temu triju ministara na europska iskustva u mirovnim operacijama, dijeleći mišljenje o potrebi pronalaženja zajedničkih rješenja u krizama i združenog djelovanja.

Drugi dan konferencije počeo je izlaganjem predsjedavatelja vojnog odbora Europske unije generala Henrika Benttegeata na temu "EU - borbene skupine - stvaranje snaga za borbu". U temu Forumu ministara obrane "Jesu li europske nacije spremne odreći se nacionalnih interesa i prava u cilju razvoja zajedničkih europskih oružanih snaga" sudionike konferencije uveo je načelnik GSOS-a Poljske general Franciszek Gagor održavši prezentaciju o sud-

Hrvatsko izaslanstvo

jelovanju OS-a Poljske u mirovnim operacijama.

Državni tajnik Ministarstva obrane RH Mate Raboteg sudjelujući na Forumu ministara obrane, uz ministra obrane BiH i Latvije, govorio je iz perspektive zemlje kandidata za članstvo u Europskoj uniji i zemlje kojoj je članstvo u NATO-u strateški cilj. Istaknuo je angažman Hrvatske u misiji ISAF u Afganistanu, što pokazuje našu spremnost preuzeti

teret NATO operacija kao sposoban budući saveznik. Izgradnja zajedničkih oružanih snaga je i unutar NATO-a i EU-a nacionalna odgovornost. U pogledu sigurnosnih izazova, rizika i prijetnji te načina nošenja s njima, hrvatsko stajalište i stajalište Europske unije i NATO-a se najvećim dijelom podudaraju. Na forumu ministara pod nazivom "Jesu li europske nacije spremne odustati od nacionalnih interesa i prava da bi razvile zajedničke europske oružane snage" Mate Raboteg je istaknuo našu želju da damo prilog cjelokupnoj sigurnosti, stabilnosti i razvoju vojnih sposobnosti Europske unije. Ministar obrane BiH je govorio o važnosti misije EU-a za daljnje stabiliziranje stanja kako u zemlji, tako i u regiji, istaknuvši kako nema stabilnosti za EU bez stabilnosti svih dijelova Europe. Osvrnuo se na postignuća BiH u procesu približavanja euroatlantskim organizacijama. Sudjelujući na spomenutom forumu, latvijski ministar obrane je istaknuo kako današnje prijetnje nadilaze nacionalne granice, pa je jedna od glavnih zadaća balansirana suradnja i jačanje sigurnosne suradnje kako bilateralno, tako i u sklopu međunarodnih organizacija (NATO, EU, UN i dr.). Voditelj Forumu ministara obrane, parlamentarni tajnik u Ministarstvu obrane SR Njemačke Christian Schmidt osvrnuo se na postojeći EU Ugovor, ističući kako on ne implicira stvaranje europskih oružanih snaga, no kako ta mogućnost nije isključena ali neće biti konkretizirana u bliskoj budućnosti.

OJI

Seminar na temu medija i sigurnosnog sektora

U vojarni OSRH "Vitez Damir Martić" u Rakitju, u organizaciji RACVIAC-a, 18. i 19. rujna proveden je seminar na temu "Mediji i sigurnosni sektor".

Svrha seminara bila je stvoriti forum za razmjenu mišljenja o odnosima medija i sigurnosnog sektora te definirati probleme, prepreke i očekivanja obiju strana zbog transparentnosti u regiji. Na seminaru su sudjelovali politički i vojni predstavnici, kao i glasnogovornici ministarstava obrane, vanjskih poslova te akademici i predstavnici nevladinih organizacija iz zemalja jugoistočne Europe.

Uvodno izlaganje održala je prof. dr. Radica Gareva iz Ministarstva obrane Republike Makedonije, koja je istaknula kako su mediji, uz vladu, zakonodavstvo i pravosuđe, četvrti stup na kojem počiva demokratsko društvo. Kazala je i kako bi idealna uloga medija u odnosu na sigurnosni sektor na međunarodnoj sceni trebala biti utjecaj na političare, civilna društva i relevantne međunarodne institucije u pravodobnoj reakciji kad god je to potrebno, dok bi mediji na nacionalnoj i lokalnoj razini trebali promicati mir, jačanje stabilnosti i međusobno povjerenje među ljudima. Dr. Mladen Staničić, direktor Instituta za međunarodne odnose u Zagrebu, održao je predavanje o odnosu medija i nevladinih organizacija u pitanjima sigurnosnog sektora. Upozorio je na činjenicu da su danas, nažalost, mediji velikim dijelom tržišno orijentirani, stavljajući profit na prvo mjesto. Primjetan je nedostatak zna-

■ Na seminaru su sudjelovali politički i vojni predstavnici, kao i glasnogovornici ministarstava obrane, vanjskih poslova te akademici i predstavnici nevladinih organizacija iz zemalja jugoistočne Europe

nja i kompetentnosti medija s jedne strane i zatvorenosti sigurnosnog sektora s druge, kao i nedostatak obostranog povjerenja, a rezultat je slabo zanimanje medija za sigurnosni sektor te njegovog za medije. Zanimljiva predavanja održali su i Igor Crnadak, pomoćnik ministra obrane Bosne i Hercegovine, koji se osvrnuo na probleme, očekivanja i moguća rješenja za poboljšanje odnosa medija i sigurnosnog sektora, kao i brigadir Hamza Višća, načelnik Odjela za međunarodnu suradnju GS OS BiH, koji je održao predavanje o medijima u ratnim situacijama i naučnim lekcijama. Prof. dr. Aleksandar Dončev s Fakulteta za detekciju i sigurnost iz Makedonije u svom izlaganju osvrnuo se na bitnu ulogu medija u prevenciji konflikata te izgradnji i održavanju mira, povjerenja i sigurnosti na kriznim područjima. Svi sudionici seminara zaključili su kako je pravodobna i potpuna informacija prijeko potrebna, kako medijima tako i predstvincima sigurnosnog sektora koji dolaze u kontakte s njima.

Ružica SPAJIĆ

Sve pohvale hrvatskim Oružanim snagama

Visoko vojno izaslanstvo OSRH-a predvođeno zamjenikom načelnika GSOS-a general pukovnikom Slavkom Barićem boravilo je od 10. do 19. rujna u stručnom posjetu oružanim snagama SAD-a.

Zamjenik predsjedatelja Stožera OS SAD-a general zbora James Cartwright s general pukovnikom Slavkom Barićem

Tijekom posjeta hrvatsko su izaslanstvo u Pentagonu primili visoki dužnosnici američkih oružanih snaga: zamjenik predsjedatelja Stožera OS SAD-a general zbora James Cartwright, načelnik stožera KoV-a George W. Casey Jr., zamjenik zapovjednika USCENTCOM-a general pukovnik Martin Dempsey, dopredsjednik NDU-a Richard Roth te drugi. Posjet je obilježila velika otvorenost domaćina i iskrena zahvala za doprinos koji RH daje u operaciji ISAF. Pokazana je spremnost za daljnju potporu transformaciji i jačanju sposobnosti OSRH-a za međunarodne vojne misije. Dana je i čvrsta potpora članstvu RH u NATO-u u idućem krugu proširenja. Posjet je iskoriten i za razmjenu stručnih stajališta i procjena vezanih uz sigurnosno stanje u jugoistočnoj Europi, uz puno uvažavanje domaćina u pogledu predočenih analitičkih podataka i danih procjena.

OJI

Sve pohvale našim psima za detekciju eksploziva i droge

Uz vrlo dobru suradnju sa svim nacijama, posebice s Bugarima, Talijanima i Francuzima s kojima se svakodnevno surađuje, sve se zadaće ostvaruju bez većih problema i zastoja. Osim redovitih policijskih zadaća kao što su kontrola ID-a i brzine u kampu, vrlo ambiciozno s radom je počeo i Odsjek kriminalističke vojne policije na provođenju raznih istraživa...

Iz Afganistana Mario KRAJAČIĆ

Nakon gotovo dva mjeseca boravka u Kabulu čini se kako je vojnički život u kampu Warehouse ušao u neku kolotečinu, kako svaki novi dan sliči prethodnom, no ipak se ponešto novo događa gotovo svakodnevno. Kako se hvataju posljednji lijepi i sunčani dani, večeri postaju hladnije, a polako počinju i pješčane olje, sve se više nacija s većim intenzitetom počinje baviti sportom, posebice nogometom i odbojkom. U jednom takvom danu, iskoristivši slobodan trenutak, pripadnici 10. HRV CON-a odigrali su nogometnu utakmicu s pripadnicima bugarskog kontingenta. Na našu žalost, izgubili smo s tjesnih 2:1 od minimalno boljeg protivnika, ali nas to nije sprječilo da se nakon utakmice družimo i bolje upoznamo.

Iako gotovo svakodnevno do policijske postaje RCC dolaze informacije o prijetnjama mogućih bom-

baša samoubojica, a neke od njih se nažalost i ostvaruju, takvo stanje ni-malo nije poljuljalo povjerenje naših vojnih policajaca u uspješan tijek misije ISAF. Uz vrlo dobru suradnju sa svim nacijama koje rade u RCC-u, posebice Bugarima, Talijanima i Francuzima s kojima se svakodnevno surađuje, sve se zadaće ostvaruju bez većih problema i zastoja. Osim redovitih policijskih zadaća, kao što su kontrola ID-a i brzine u kampu, vrlo ambiciozno s radom je počeo i Odsjek kriminalističke vojne policije na provođenju raznih istraživa u suradnji s njemačkim BKA (Bundes Kriminal Amt) koji je u dva navrata došao u Kabul, te Odsjek K-9 na čelu s OR-7, Marko Čogelja sa službenim psom za detekciju eksploziva Labom za čiji rad je dosad Odsjek dobio nekoliko usmenih pohvala od francuskih kolega. Uz rad na PDZ-u, tu su se istaknuli i OR-9, Damir

Mihočinec sa službenim psom za detekciju droge Kidom te OR-5, Viktor Klinger sa

službenim psom Lomom koji često odrađuju zadaće na zahtjev njemačke MP i Internacionale MP s aerodroma KIA.

Trenutačno se planira i dogovara obučavanje lokalnih civilnih policajaca (KCP) o ponašanju i radu istražitelja na mjestu događaja, u čitanju karta i radu s GPS-om koje bi trebalo početi ovoga mjeseca, ukoliko to obvezne budu dopuštale. Kad nisu na dužnosti, pripadnici 10. HRV CON-a nerijetko provode vrijeme u razgovoru s fra Božom Anićem koji nam je kao vojni kapelan uvijek pri ruci. Popularni fra Bože uz redovite popodnevne mise koje služi u kapelici nedaleko od hrvatskog kampa, prati nas i podupire u provođenju zadaća koliko je to moguće i koliko sigurnosna situacija dopušta. Tako je popularni i

uvijek nasmijani fra Bože vrlo uspješno obavio i redovito uvežbavanje situacijskog gađanja s nama na strelistištu ANA-ine vojske u Kabulu, gdje je pokazao zavidne rezultate kako u podizanju moralu, tako i u gađanju.

Vježba Bojne za specijalna djelovanja u malološinjskom akvatoriju

VIDRA 07

- specijalci uvijek spremni

Iako je vježba doista izgledala impresivno, za uvježbane specijalce i iskusne ronioce bila je to rutinska provjera sposobnosti za koju su se pripremali tek tjedan dana, no njihov dugogodišnji rad i golemo iskustvo u tom području najbolje su jamstvo da su spremni i za mnogo više

Marija ALVIR, snimio Davor KIRIN

znimno atraktivnu vježbu u akvatoriju Malog Lošinja izveli su 20. rujna pripadnici Bojne za specijalna djelovanja Hrvatske kopnene vojske, a uz njihove ronioce u vježbi je sudjelovao i helikopter Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, što je dodatno pojačalo ionako dobar dojam.

Spremni za NATO

Svrha dvostrane taktičke vježbe pod nazivom Vidra 07, kojom je zapovijedao satnik Miroslav Krunić, bila je uv-

ježbavanje namjenski organizirane ronilačko-diverzantske skupine iz sastava 3. satnije za specijalna djelovanja BSD-a u izvođenju tzv. izravnih operacija provedbom infiltracije i izvlačenja vodom i zrakom te uspostavom i osiguranjem desantnih osnovica radi uništenja objekta od strateškog značenja, kao i neprijateljskih snaga koje ga brane.

Tom je vježbom BSD predstavio svoju obučenost i borbenu osposobljenost nadređenom zapovjedništvu radi uvida u trenutačne mogućnosti postrojbe i usporedbe sa

sličnim postrojbama zemalja NATO saveza. "Mislim da smo dobro obučeni za NATO, što pokazuju i dosadašnje visoke ocjene", izjavio je zapovjednik BSD-a brigadir Nikola Županić, istaknuvši pritom iznimno dobru suradnju koju već ostvaruju s mnogim članicama NATO-a.

U vježbi je sudjelovalo 30-ak pripadnika BSD-a s dva desantno-jurišna čamca i helikopterom MI-8 MTV koji je sudjelovao u izvlačenju snaga nakon uspješno obavljene zadaće. Scenarij je obuhvaćao ronilačko-diverzantski prepad sa svrhom privremenog zauzimanja i onesposobljavanja radarske postaje kao potpore napadnoj operaciji pomorskih snaga Hrvatske ratne mornarice na širem području.

I sami smo se uvjerili da bura na moru uistinu može biti opasna, no zahvaljujući nadnaredniku Nikoli Šćepanoviću, kapetanu barkase na kojoj su predstavnici medija s ostalim gostima pokušali otploviti do Unija, sretno smo se vratili "na sigurno". Naime, iako je vježba prema prvobitnom planu trebala biti provedena na otoku Unija, zbog bure je održana u vojarni "Kovčanje" u Malom Lošinju. "To je bio plan B", rekao nam je zapovjednik vježbe satnik Krunić, potvrdivši kako su otpočetka bili spremni za promjenu lokacije u slučaju nepovoljnih

■ Svrha dvostrane taktičke vježbe bila je uvježbavanje namjenski organizirane ronilačko-diverzantske skupine iz sastava 3. satnije za specijalna djelovanja BSD-a u izvođenju tzv. izravnih operacija provedbom infiltracije i izvlačenja vodom i zrakom. U vježbi je sudjelovalo 30-ak pripadnika BSD-a s dva desantno-jurišna čamca i helikopterom MI-8 MTV koji je sudjelovao u izvlačenju snaga

■ Ronilačko-diverzantska skupina imala je zadaću ubaciti se u neprijateljsku pozadinu, zauzeti i onesposobiti radarsku postaju i neprijateljske snage, a potom je uslijedila akcija izvlačenja snaga desantno-jurišnim čamacima i helikopterom

vremenskih uvjeta. Izrazio je zadovoljstvo provedenom vježbom i posebno istaknuo postignutu interoperabilnost između BSD-a i HRZ-a, napominjući pritom da će u neku od sljedećih vježbi nastojati uključiti i HRM, kako bi sve tri grane bile obuhvaćene.

Iako je vježba doista izgledala impresivno, za uvježbane specijalce i iskusne ronioce bila je to rutinska provjera sposobnosti za koju su se pripremali tek tjeđan dana, no njihov dugogodišnji rad i golemo iskustvo u tom području najbolje su jamstvo da su spremni i za mnogo više. ■

Personalci raspravljali o upravljanju osobljem i izobrazbi u OSRH-u

U nazočnosti pomoćnika ministra obrane za ljudske resurse Željka Goršića i načelnika GS OSRH-a generala zbora Josipa Lucića u pulskom Domu hrvatskih branitelja je od 17. do 20. rujna održano izvješćivanja o tekućim projektima upravljanja osobljem, čime je zaključena četverodnevna Personalna konferencija.

Cilj konferencije je bio dvojak: Inicijalna planska konferencija projekata upravljanja osobljem i Glavna planska konferencija projekata izobrazbe. Razlog sazivanja konferencije je prošle godine usvojen Dugoročni plan razvoja OSRH koji je i na području upravljanja osobljem predvidio velik broj novosti i bitnih promjena.

Smjernice iz Dugoročnog plana razvoja su razrađene u Provedbenom planu upravljanja osobljem koji je usvojen proljetos, a nakon njega su pripremljena i usvojena dva ključna konceptualna dokumenta: Koncept upravljanja osobljem i Koncept izobrazbe u OSRH. Iz tih dokumenata proizašli su brojni projekti čija je provedba bila predmet ove konferencije.

U prva tri dana konferencije projekti su razrađivani i usklađivani, u čemu je sudjelovalo 40-ak voditelja projekata i sudionika u njihovoj izvedbi, a zadnji dan su voditelji o postignutom izvjestili članove prosud-

benih skupina, predvođene pomoćnikom ministra za ljudske resurse Željkom Goršićem i general bojnikom Mirkom Šundovom, čelnikom prosudbene skupine za područje izobrazbe. S obzirom na važnost razmatranih tema, izvješćivanju voditelja projekata su nazočili i načelnik Glavnog stožera OSRH-a general zbora Josip Lucić i čelići ljudi pojedinih granskih zapovjedništava OSRH i uprava GS-a.

Iзвješćivanje o projektima je otvorio pomoćnik ministra za ljudske resurse Željko Goršić, ukratko opisujući put koji je planiranje promjena u upravljanju osobljem prošlo od DPR-a do ovih projekata i istaknuo kako ovim projektima preobražavamo bit i ključnu sastavnicu svake vojske - osoblje. Istaknuo je i uvjerenje da će metodologija koja je doradivana i razvijana uz pomoć IROS-a i vanjskih savjetnika pomoći u skraćivanju vremena potrebnog za provedbu projekata, kao i u jasnoći postignutih rezultata. Nakon pomoćnika ministra okupljene je pozdravio načelnik GS-a koji je potvrđio važnost što se pridaje ovim projektima u sklopu OSRH u cijelosti, a posebno u GS-u. U raspravi se general Lucić posebno osvrnuo na sustav privlačenja kandidata u vojnu službu i nužne promjene na tom području, važnost

odabira osoblja koje radi u vojnom školskom sustavu i njihovom nastupu prema kandidatima, na potrebu decentralizacije finansijskog sustava odlučivanja, a posebice na potrebu spuštanja brojnih ovlasti na razinu HVU-a i na gubitke znanja koje trpi sustav ranim umirovljenima iskusnih časnika i propuštanjem mogućnosti njihovog uključivanja u pojedine ekspertne djelatnosti te na radikalne promjene koje u cijelokupnom sustavu upravljanja osobljem ima smanjenje vojske i preoblikovanje njezinih zadaća.

U cijelodnevnom izvješćivanju svaki voditelj projekta iznio je osnovne podatke o dosadašnjim postignućima, kao i o planovima za daljnje zadaće. Razmatrano je 20-ak tema od, primjerice, priznavanja i ekvivalentcije stranih vojnih izobrazbi s našima, do onih koji znače uvođenje novih kategorija vojnog osoblja u sustav, poput dragovoljnih ročnika i ugovornih pričuvnika. Konferenciju je zatvorio pomoćnik ministra za ljudske resurse Željko Goršić koji je svima uključenima u projekte zahvalio na dosadašnjem trudu. Zahvalio je i na potpori koju je čelnštvo Glavnog stožera svojim aktivnim sudjelovanjem dalo projektima.

K. KOVAČEVIĆ

Zaštita okoliša prioritet u provedbi vojne vježbe Noble Midas 07

U hotelu "Zagreb" u Splitu 24. rujna održana je raščlambu dostignutog stupnja spremnosti za provedbu NATO vojne vježbe Noble Midas 07. Raščlambu je otvorio čelnik Koordinacijskog odbora general pukovnik Slavko Barić i u svom govoru između ostalog istaknuo potrebu dostizanja najvišeg stupnja sigurnosti za sve sudionike vježbe, uz osiguranje i zaštitu civilnog stanovništva, kako bi zadobili povjerenje kako domaće javnosti, tako i NATO organizacije. Vježba je važan ispit za hrvatsku državu. Uključena su sva ministerstva i agencije za zaštitu okoliša, a sustav Oružanih snaga RH najviše je angažiran, pa i najviše zainteresiran za uspjeh vježbe i prilagodbu NATO standardima. O završnim pripremama i dostignutom stupnju spremnosti za provedbu vježbe nazočnima je govorio član Koordinacijskog odbora zapovjednik HRM-a komodor Ante Urić. Izvješće o dostignutom stupnju spremnosti za vježbu detaljno su izložili i predstavnici grana OSRH. Uvježbavat će se NRF postrojbe NATO-a za potrebe sudjelovanja u mirovnim operacijama diljem svijeta. Vježba će se provoditi prema izmišljenom scenariju koji ni u jednom dijelu nema dodirnih točaka sa stvarnim dogadjajima bilo gdje u svijetu. Scenarij je izrađen isključivo za potrebe vježbe Noble Midas 07 radi obučnih ciljeva. Zaštita okoliša je jedan od prioriteta u provedbi vježbe, što je regulirano Tehničkim sporazumom NATO-a i RH. NATO će striktno poštivati hrvatske propise o zaštiti okoliša, u čemu će ih nadzirati nadležna tijela RH primjenom ekološke regulative, sa svrhom izbjegavanja ekoloških akcidenta. Noble Midas 07 je najveća vojna vježba ikad održana u RH, ujedno je vježba od državnog značenja za dostizanje priznanja o RH kao pouzdanom partneru. Jedan je od posljednjih ispita za prijam u NATO članstvo. Raščlambu je zatvorio general pukovnik Slavko Barić zaključkom kako je postignut visok stupanj pripremljenosti Oružanih snaga i svih sudionika uključenih u provedbu vježbe te da su zadovoljeni svi zahtjevi NATO-a.

OJI

Razvoj "pametnijih" vozila

DANAS automobili automatski obavljaju brojne aktivnosti kako bi se olakšao rad vozača i zaštitili putnici. Nabrojimo samo neke od primjera: vrata se automatski zaključavaju, dojavljuju se kvarovi, aktivira zatezač sigurnosnog pojasa i zračni jastuk u slučaju sudara.

Znanstvenici američkog istraživačkog središta Sandia National

Laboratories rade na razvoju još naprednijih vozila. Njihov je cilj načiniti vozilo koje će moći analizirati ljudsko ponašanje. Projekt je počeo prije pet godina, a financira ga Agencija za napredna obrambena istraživanja DARPA. Prije četiri godine Sandia je počela surađivati s proizvođačima vozila, a zadnje tri godine traju eksperimentalna testi-

ranja na europskim prometnicama.

Prikupljeno je mnoštvo podataka tijekom nestrukturiranih uvjeta vožnje koje posebna programska aplikacija kategorizira kao ponašanja vozača u određenim uvjetima i situacijama.

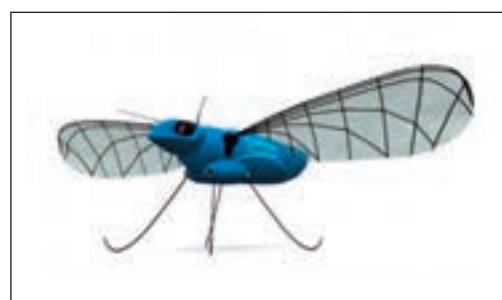
Sustav detektira poteškoće u zadaći koju vozač trenutačno izvodi (naglo kočenje, naglo izbjegavanje zapreke na putu...), i nastoji pomoći u izvođenju zadaće i tako smanjiti stres kojem je vozač izložen. Testiranja se provode u vožnji cestama, ali i u terenskoj vožnji koja je znatno kompleksnija. Prema tvrdnjama istraživača, neće biti potrebne znatnije izmjene na vozilima jer je srce sustava računalo, a ostali elementi u vozilima već postoje. Počela su i testiranja u sklopu američkog marininskog korpusa kojima će se ta tehnologija nastojati maksimalno prilagoditi vojnoj uporabi i olakšati rad vozačima vojnih vozila.

M. PETROVIĆ

Mavdem & Remanta

INŽENJERI francuske agencije za obrambena znanstvena istraživanja Onera tijekom proteklih godina posvetili su se razvoju nove generacije mikrobespilotnih sustava. Među njima veliku pozornost usmjerili su završetku dvaju projekata, odnosno letjelica Mavdem i Remanta koje početkom iduće godine očekuju prvi probni letovi.

Riječ je o mikrobespilotnim letjelicama, namijenjenima taktičkoj primjeni ponajprije u urbanom području, odnosno borbi protiv terorizma i suzbijanju kriminala. Velik interes za Oneraine mikroletjelice pokazuju francusko redarstvo, kopnena vojska i ratna mornarica. Razvoj Mavdema pokrenut je u sklopu pro-

jekta koji financira European Defense Agency sa četiri milijuna eura, a koji je uz francuske inženjere okupio stručnjake iz Španjolske, Norveške i Njemačke. Mavdem je VTOL (Vertical Takeoff and Land) mikroletjelica sa četverokrakim rotorm dijametra 50 cm. Mavdem će moći u zraku boraviti do 40 minuta

(moći će maksimalno lebiti u mjestu 15 minuta), a maksimalni dolet će mu biti pet km. Pokretat će ga elektromotor s litij-sulfidnim baterijama težine oko 50 grama. Korisni teret činiće video-kamera težine 15 grama i audio-video datalink sustav težine oko 10 grama i dometa do jedan km.

Uz Mavdem, Onera je tijekom lipnja ove godine predstavila još jedan svoj projekt. Riječ je o Remanti, također mikrobespilotnoj letjelici s pomicnim krilima. Duljina letjelice je svega 15 cm, a teži svega nekoliko grama.

I. SKENDEROVIC

Novi terenski obroci

AMERIČKA vojska počela je uvođiti nove kompaktne terenske obroce pod nazivom First Strike Ration (FSR) dizajniranim kako bi prehrana vojnika u operacijama bila kvalitetna i jednostavna za nošenje i posluživanje. Istraživanja su pokazala kako vojnici na terenu ne vole nositi preveliku masu, pa i kad je obrok u pitanju jer moraju nositi grijanje za hranu i umake za poboljšavanje okusa. Otkrili su i kako, iako vojnici na terenu dobivaju 3600 kalorija dnevno, najčešće pojedu do 2500 kalorija.

Zato je FSR manji i lakši, ali energetski jak te zadovoljava nutritivne standarde prehrane vojnika tijekom

mobilnih i intenzivnih borbenih djelovanja.

Obroci uključuju džepne sendviče, posebne energetske pločice First Strike, energetski napitak, džem od jabuka, guma za žvakanje s kofeinom, vrećice s komadićima tune ili piletine.

FSR je manji od dosadašnjeg terenskog obroka MRE i osigurava oko 2900 kalorija. Nije predviđen za dugotrajan prehranu, planiran je za najviše deset dana.

Reakcije vojnika su tijekom testiranja bile pozitivne i oko 70% se izjasnilo da je FSR pogodniji za noše-

nje i konzumiranje nego standardni MRE obrok.

Terenska su testiranja pokazala kako vojnici pojedu više hrane iz FSR obroka nego iz MRE obroka. FSR obrokom se olakšava logistički dio jer je lakši i manji, a istodobno se postiže veći prehrambeni učinak jer vojnici pojedu više hrane.

M. PETROVIĆ

Saudijska Arabija kupuje 72 Eurofighter-a

SREDINOM rujna Kraljevina Saudijska Arabija sklapanjem ugovora zaključila je gotovo dvogodišnje pregovaranje oko kupnje novog borbenog aviona. Iako je potkraj prosinca 2005. bilo govora o inicijalnoj kupnji 48 aviona, Saudijska Arabija na temelju sklopljenog ugovora svoje ratno zrakoplovstvo opremiće sa čak 72 Eurofighter-a Typ hoon II. Impozantan broj naručenih aviona prate isto tako impozantne brojke. Kupnja aviona procjenjuje se na oko 4,43 milijardi britanskih funti, približno pet milijardi funti Saudijska Arabija planira potrošiti na nabavu oružnih sustava, a dodatnih 10 milijardi na sustav održavanja i daljnog *upgradinga* svojih Eurofighter-a. Svi avioni bit će sklopljeni u BAE Systemsovoj tvornici u Wartonu.

Nositelj proizvodnje, testiranja i isporuke aviona je britanski BAE Systems, jedan od glavnih nositelja offset programa. Uz nabavu aviona, Saudijska Arabija je u sklopu pro-

grama bilateralne obrambene suradnje nazvane Project Salaam dugoročno osigurala modernizaciju ratnog zrakoplovstva, obuku letačkog i zrakoplovno-tehničkog sastava, moderniziranje sustava logističke potpore i održavanja zrakoplovne tehnike te provedbu niza zajedničkih vojnih vježbi. Nabava novih aviona osigurava izgradnju jakog regionalnog središta zrakoplovne industrije, uz izravno ulaganje tvrtke BAE Systems u lokalne saudijske tvrtke transferom tehnologije i drugim oblicima suradnje. Novim avionima Saudijska Arabija kani zami-

jeniti postojeću flotu svojih borbenih aviona, koju čine Tornadi IDS/ADV.

U rujnu je konzorciju Eurofighter Typhoon stigla nova dobra vijest. Naime, iako u Austriji još uvijek traju brojni prijepori oko kupnje novog borbenog aviona, 13. rujna na pistu zrakoplovne baze Zeltweg sletio je drugi primjerak austrijskog Eurofighter-a. Avion je proizveden

u njemačkom Manchingu, a prelet je obavio tvornički pilot. Istodobno, u španjolskom Gatafeu u sklopu tvornice EADS - CASA španjolskom ratnom zrakoplovstvu je predan zadnji avion iz prve grupe naručenih Eurofighter-a. U prvoj fazi Španjolska je naručila 19 aviona, dok bi u drugoj trebala dobiti novih 33 Eurofighter-a. Španjolsku sudjelovanje u programu Eurofighter-a stoji oko 10,8 milijardi eura, od čega je u razvojnoj fazi utrošeno 1,6 milijardi eura, dok je za proizvodnju izdvojeno 9,2 milijardi.

I. SKENDEROVIC

Napredni punjač baterija

VOJNICI modernog doba moraju nositi mnogo opreme, a znatan dio u toj masi su nepunjive i punjive baterije za napajanje raznih uređaja. Istraživači njemačkog instituta Fraunhofer navode kako vojnik za zadaću u trajanju od pet dana mora ponijeti oko deset kilograma različitih baterija kako bi napajao električnom energijom sve nužne uređaje. Zbog toga su u Institutu razvili laki hibridni sustav za napajanje električnom energijom koji bi trebao olakšati taj dio terenskog djelovanja.

Sustav se sastoji od elementa za upravljanje i nadzor rada, punjive baterije za teške uvjete rada, gorive čelije na metanol te naravno goriva, odnosno metanola. Kad se baterija

isprazni, može se napuniti na gorivoj čeliji. Zahvaljujući naprednoj elektronici sustav se može prilagoditi raznim izvorima napajanja. Tako se baterija osim iz gorive čelije može napuniti i pomoću solarnog panela, baterije od 1,5 volta ili utičnice. Sustav podupire tri različita napona, nisku voltažu od 1 do 10 volti, srednju od 5,5 do 30 volti te najvišu koja pokriva raspon od 9 do 45 volti.

Uređaj ima dva izlaza pa se istodobno mogu puniti dvije baterije što znatno skraćuje vrijeme potrebno za punjenje različitih uređaja.

Zasad postoji samo prototip, ali se istraživači Fraunhofera nadaju kako će biti spreman za komercijalizaciju

Fraunhofer IZT

u idućih godinu dana. Dotad će se obaviti potrebna testiranja i ugraditi dodatna nadzorna elektronika za automatsko isključivanje gorive čelije čim se baterija napuni.

M. PETROVIĆ

Porinuće prve podmornice klase Astute

BRITANSKA kompanija BAE Sys tems 8. lipnja ove godine porinula je u brodogradilištu u Barrow-in-Furness prvu napadnu podmornicu na nuklearni pogon nove klase Astute, namjenjenu britanskoj Kraljevskoj ratnoj mornarici. Ovo je prva nuklearna podmornica istisnine 7800 tona, duljine 97 m i širine 11,2 m, čije glavno naoružanje čine Tomahawk krstareći projektili i Spearfish torpeda, izgrađena u Britaniji nakon 1999. kad je porinuta podmornica naoružana balističkim projektilima HMS Vengeance klase Vanguard. Svaka će podmornica nositi 36 torpeda i raketa koje će se lansirati iz pet torpednih cijevi. Novu podmornicu pokreće Rolls-Royce PWR2 nuklearni reaktor razvijen za podmornice klase Vanguard. Jezgra tog reaktora se ne treba puniti gorivom tijekom očekivanih 25 do 30 godina radnog vijeka podmornice. Reaktori u prijašnjim klasama nuklearnih podmornica morali su se puniti gorivom svakih 10 godina. U skladu s rokovima, dostava prve podmornice HMS Astute

trebala bi se održati u kolovozu 2008., dok bi ulazak u operativnu službu uslijedio nakon šest mjeseci. Iako je originalni program izgradnje nove klase nuklearnih podmornica doveo do znatnog poskupljenja i prekoračenja rokova od četiri go-

dine, njegovim rebalansom u 2003. godini došlo je do pomača, pa je program trenutačno ispred predviđenih rokova. Prepostavlja se kako će prva serija od tri podmornice stajati 3,6 milijardi funti (7,2 milijarde dolara), a u međuvremenu je naručena četvrta za čiju su opremu, u vrijednosti 35% cijene podmornice, već ranije poslane narudžbenice kako bi se pokrili kritični dijelovi nabavnog lanca i osigurao kontinuitet proizvodnje.

U ovom trenutku na navozima brodogradilišta nalaze se dodatne tri podmornice u različitim fazama gradnje koje su dio plana zamjene podmornica klase Trafalgar i Swiftsure. Očekuje se kako će cijelu klasu činiti osam podmornica, pod uvjetom da se pronađu sredstva za gradnju prije nego što BAE Systems započne gradnju nove generacije podmornica naoružanih balističkim projektilima koje će zamjeniti podmornice naoružane projektilima Trident.

M. PTIĆ GRŽELJ

Kuvajt nabavlja MLG 27

KUVAJT je potpisao ugovor vrijedan 10 milijuna eura (13,4 milijuna dolara) s njemačkim proizvođačem Mauser Oberndorf, članom konzorcija Rheinmetall Waffe Munition GmbH, za nabavu tri MLG 27 (Marine Leicht Geschütz 27 mm) laka mornarička topnička sustava i znatnu količinu potrebnog streljiva unutar američkog izvoznog vojnog programa.

Dva od tri naručena topnička sustava bit će ugrađena na ronilačke brodove za potporu koji se grade u Sjedinjenim Američkim Državama, dok će treći sustav biti upotrijebljen za obuku. Dio ugovora koji se odnosi na streljivo uključuje naruđbu 30 000 granata protuoklopog potkalibarnog zrna tanke košljice (Frangible Armour-Piercing Discarding Sabot - FAPDS) i 8500 fragmentiranog streljiva namijenjenog obuci, uz prateću tehničku potporu.

U skladu s izjavom konzorcija Rheinmetall, Kuvajt je prvi međunarodni klijent koji nabavlja streljivo protuoklopog potkalibarnog zrna 27 mm koje može djelovati jednako

na nezaštićene i zaštićene mete. Nadalje, uz mogućnost uporabe navedenog streljiva kao temeljnog oružja za blisku obranu broda, za suprotstavljanje litoralnim površinskim i zračnim prijetnjama, ono pruža mogućnost uništavanja izloženih ciljeva na kopnu. Po ugovoru sklopljenom u studenome 2005., Kuvajt je naručio 12 MLG 27 laka mornaričkih topničkih sustava koji su namijenjeni ugradnji na nove Mk V-C brze brodove za presretaće izgrađene u SAD-u. Taj ugovor je označio prvu izvoznu narudžbu za MLG 27, koji se inače nalazi u operativnoj službi njemačke ratne mornarice, a zamjenio je lokalno upravljive sustave Rheinmetall RH 202 20 mm i Bofors 40 mm/L70.

Prema navodima proizvođača, uskoro bi trebala početi dostava prve serije od 12 MLG 27 laka topničkih sustava kuvajtskoj ratnoj mornarici.

M. PTIĆ GRŽELJ

Nova testiranja AASM-a

POTKRAJ kolovoza francuska tvrtka Sagem objavila je kako je uspješno obavljeno prvo lansiranje iz zraka nove inačice AASM-a (Armement Air-Sol Modulaire). Riječ je o inačici s infracrvenim navođenjem, a lansiranje je ponovno obavljeno s borbenog aviona Mirage 2000N. Tijekom opitnog gađanja potvrđena su očekivanja u preciznosti AASM-a s IC glavom za navođenje. Naime, pogodci zemaljskih ciljeva bili su unutar metra od cilja.

AASM se razvija kao novo dodatno naoružanje Rafalea, cijenom vrlo prihvatljivo a istodobno vrlo učinkovito za stand-off precizne napade na zemaljske ciljeve. Sagem navodi kako se AASM kit može vrlo lako postaviti na cijeli niz bombi, čime se postižu znatno bolje performanse u dometu (do 50 km) te visini lansiranja (15 m). Razvoj AASM-a je motiviran i potrebom da se zamjeni postojeći la-

serski navođeni projektil AS-30L, a rabit će ga i kao dopunu Scalp EG oružnom sustavu. U svojoj temeljnoj konfiguraciji uz GSP/INS navigacijski kit (omogućava preciznost do 10 m) AASM je dobio i pasivni infracrveni sustav za navođenje, što omogućava preciznost usporedivu s laserski navođenim sustavima. U tijeku

je razvoj AASM s laserskim navođenjem,

što će AASM-u omogućiti napade na pokretne ciljeve. AASM rabi bojnu glavu tešku 227 kg, koja je zapravo klasična aviobomba Mk 82. Francuske oružane snage pokazuju zanimanje za 3000 komada AASM-a, ratna mornarica za 1000, te ratno zrakoplovstvo za 2000.

I. SKENDEROVIC

Grčke specijalne postrojbe

Pripremio Igor SPICIJARIĆ

Povijest grčkih specijalnih postrojbi, prema percepцији коју данас имамо о њима, може се pratiti od почетака okupacije Grčke u II. svjetskom ratu. Torpedni napad talijanske podmornice Delfino i potapanje broda Elli 15. kolovoza 1940. u grčkoj luci Tinos označio је početak otpora grčkih snaga silama Osovine. Hrabro су se odupirale i uz britansku pomoć uspjele u početnoj fazi rata najprije zaustaviti, а kasnije u snažnoj protuofenzivi i potisnuti Talijane. Mussolinijeve divizije zaglibile су у grčkim brdima и тко зна како би се извукле да у склопу припрема за операцију Barbarosa Hitler nije morao riješiti ситуацију на Balkanu. Kad су 4. travnja 1941. snage Wehrmacht-a i Luftwaffe napale, грчки otpor je trajao још 21 дан. Njemačком intervencijom spašen је образ Mussoliniju i pokorenog Grčka.

Dio грчких snaga, укључујући и 17 ratnih brodova (међу њима и пет подмornica), uspio se zajedno s djelom britanskih snaga povući у egipatsku Aleksandriju. Iz Egipta su nastavili borbu napadima на tali-

janske i njemačke vojne instalacije, uporišta i baze у Grčkoj.

Podmornice су у склопу britanske istočno-sredozemne eskadre vrlo често uplovjavale у grčke vode и под окрилjem mraka iskravale грчке (Ieros Lochos) и britanske komandose i ratni materijal за pokret otpora. Iznenadnim udarima и diverzijama грчких komandosa нарочито су биле izložene talijanske pomorske baze, posebno ona на otoku Dodokanezu.

Po završetku II. svjetskog rata Grci су nastavili razvijati specijalne snage, oslanjajuћи се на britansku и američku vojnu pomoć. Već од раних 50-ih godina prošlog stoljeća пришло се у ставној изградњи и организирању specijalnih snaga најpriје унутар KoV-a и RM-a OS Grčke. Početkom 1955. formirana је у neposrednoj blizini Atene, у месту Aspropirgosu, padobranksa школа.

Sljedeće godine у Neo Peramu ute-meljen је Centar за obuku specijalnih postrojbi. Od 1957. до 1959. основане су прве veće specijalne postrojbe унутар mornaričkih i zrakoplovnih snaga. Kasne šezdesete i

sedamdesete godine су биле obilježene naglim porastom terorističkih akcija које су се догађале на грчком tlu ili су с njega krenule. Таква situacija заhtijevala је честе и учинковите reorganizације војних и полицијских specijalnih snaga, али и осниvanje novih specijalnih postrojbi и njihovih operativnih zapovjedništava која ће бити у stanju odgovoriti изазовима времена. Godine 1978. Komando Direktorijat - zapovjedno tijelo svih specijalnih postrojbi podijeljeno је на два dijela, на заповједništvo specijalnih snaga у KoV-u и на заповједništvo осталих specijalnih snaga. Osamdesete i devedesete godine karakteristične су по ponovnoј reorganizaciji заповједništava specijalnih snaga и осниvanju nekoliko amfibijskih komando postrojbi (A, B, C и Z postrojbi). Vrhunac dotadašnjih napora уложенih у развој specijalnih postrojbi OS Grčke bio је у pripremi sigurnosne situacije за Olimpijske igre у Ateni 2004. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Talijanska namjenska industrija (II. dio)

Talijanska namjenska industrija proizvodi široku paletu proizvoda, od pištolja pa sve do najsuvremenijih višenamjenskih borbenih aviona i nosača zrakoplova

Pripremio Srećko RADOVIĆ

■ ako je svjetsku slavu stekla svojim brodskim topničkim sustavima, tvrtka OTO Melara ima širok spektar proizvoda namijenjenih kopnenoj vojsci. Tako ta tvrtka, unutar Consorzio Iveco-FIAT OTO Melara (CIO), za potrebe talijanske vojske, a po licenci njemačke tvrtke Krauss Maffei-Wegmann proizvodi samovoznu haubicu PzH 2000 kalibra 155 mm.

CIO je i nositelj posla razvoja borbenog vozila pješaštva VBC 8x8 Freccia, nastalog na osnovi lovca tenkova Centauro. Testiranja prvog prototipa Freccie, naoružanog kućnjom OTO Melara HITFIST 25 Plus, započela su u veljači ove godine. OTO Melara je istu kupolu, ali s topom većeg kalibra predložila i za britanski program modernizacije borbenog oklopног vozila na gusjenicama Warrior.

Trenutačno najprodavaniji proizvod Iveco Defence Vehicle Division (DVD) je Light Multi-role Vehicle (LMV) koji je

prodan Belgiji, Hrvatskoj, Norveškoj i Velikoj Britaniji. U fazi intenzivnog testiranja je inačica s produženim tijelom vozila i različite inačice temeljene na njoj, između ostalih i sanitetska za talijansku vojsku. Iveco DVD se uključio i u britanski program FRES (Future Rapid Effect System) vozilom temeljenim na Frecciji, ali koji nije ušao u završni odabir.

Tvrtka Iveco poznat je proizvođač vojnih kamiona koji se rabe i u oružanim snagama. Iskustva iz vojnih i mirovnih operacija nagnala su velik broj vojski da svoje kamione opreme oklopljenim kabinama. Iveco je dosad sudjelovao u nekoliko natječaja za takva vozila u Njemačkoj i Švicarskoj, a slična rješenja nude i talijanskoj vojsci. Talijanska namjenska industrija posebno je snažna na području brodskih oružanih sustava. Već smo spomenuli tvrtku OTO Melaru i njezine brodske topničke sustave. Druga tvrtka sa svjetskim ugledom na tom području je Whitehead Alenia Sistemi Subacquei (WASS), posebno u proizvodnji vođenih torpeda. Najnovije teško torpedo te tvrtke je Blackshark koji već rabe ratne mornarice Italije, Čilea, Grčke, Malezije, Portugala i Singapura. WASS je i vodeća tvrtka u dva francusko-talijanska konzorcija. Prvi je Eurotorp, odgovoran za prodaju lakiх torpeda MU90/Impact (rabe ga Italija, Francuska, Australija, Danska, Njemačka i Poljska) i A.244S/S Mod.3. Drugi konzorcij je EUROSLAT koji razvija protutorpedni sustav SLAT. U suradnji s njemačkom tvrtkom HDW razvija i protutorpedni sustav Circe. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Bliska potpora iz zraka (II. dio)

Prvobitno razvijeni kao lovci tenkova, jurišni su se helikopteri pokazali izvrsnim oružjem za asimetrično ratovanje, kako u planinskom području tako i u gradovima

Pripremio Dražen MILIĆ

Za blisku zračnu potporu ne trebaju se uvijek rabiti skupi i brzi mlazni jurišnici. Zapravo postoje situacije kad je uporaba jurišnika kao što je A-10 ili Su-25 otežana ili čak nemoguća, naročito u uvjetima asimetričnog ratovanja u urbanim područjima. Tad se u akciju zovu jurišni helikopteri čija je prednost što mogu letjeti vrlo nisko i vrlo sporo te pogoditi vrlo mali cilj (kao što je recimo točno određeni automobil u prometnoj gužvi). I dok se mali broj država odlučio za kupnju jurišnih aviona, mnogo više ih je kupilo jurišne helikoptere.

"Otac" svih modernih jurišnih helikoptera je Bellov AH-1 Cobra, za čiji je nastanak "zaslužan" Vijetnamski rat. Naime, američke su se posade transportnih helikoptera

učestalo žalile kako nemaju dovoljnu zaštitu tijekom djelovanja. Kako su i topništvo i borbeni avioni bili previše neprecizni da bi mogli brzo i učinkovito neutralizirati sve prijetnje, pojavila se ideja o projektiranju borbenog helikoptera koji će štititi transportne tijekom leta i desantiranja snaga. Iako su transportni helikopteri UH-1 Iroquois (poznatiji kao Huey) često naoružavani strojnicama od 7,62 mm i nevođenim raketama zrak-zemlja kalibra 70 mm, to nije bilo dovoljno da ih zaštići od prijetnji sa zemlje. Zato je američka vojska početkom 1965., nakon propasti Advanced Aerial Fire Support System (AAFSS) programa, zatražila prijedloge za hitnu izradu nove vrste helikoptera koji će štititi transportne helikoptere od trenutka poli-

jetanja iz baze do povratka u nju. Na zahtjev su odgovorili Boeing-Vertol sa zajedničkim prijedlogom ACH-47A, Kaman Kaman sa HH-2C Tomahawk, Piasecki sa 16H Pathfinder, Sikorsky sa S-61 i Bell s 209. Osim što je bio koncepcionalno najnapredniji, Bellov 209 je prvi put poletio već 3. rujna 1965., samo osam mjeseci nakon objavljanja zahtjeva. Zbog toga je već u travnju iduće godine američka vojska naručila 110 Bellova 209. Prvi je isporučen pod novom oznakom AH-1G i imenom HueyCobras već u lipnju 1967. Od 1967. do 1973. Bell je isporučio čak 1116 AH-1G, koji su većinom završili u Vijetnamu. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Muzej turskog ratnog zrakoplovstva u Ankari

Napisao i snimio Danijel VUKOVIĆ

Vozeći se iz centra Ankare prema hipodromu Eryaman, mjestu održavanja ovogodišnje međunarodne izložbe naoružanja i vojne opreme IDEF 2007., mora se proći kroz Etimesgut, predgrađe Ankare udaljeno oko 25 km od središnjeg dijela grada. Brzom cestom s četiri prometne trake u svakom smjeru vozi se poprilično brzo. Ubrzo, s lijeve strane možete vidjeti efektno montiran F-104. Tijekom dana od turskih kolega doznajemo da je tu zapravo zrakoplovna vojna baza, a neposredno uz nju nacionalni muzej ratnog zrakoplovstva Turk Hava Kuvvetleri muzesi. Pri posjetu muzeju ostajemo pozitivno iznenadeni jer desetak metara ispod same ceste, kao u rupi, nalazi se uređena površina ispresjecana malim stazicama koje vode do svakog izloženog primjerka zrakoplova. Vanjski muzejski prostor je ogradien s jedne strane desetmetarskim zidom, a s druge željeznom ogradom iza koje se nalazi zrakoplovna baza. Spuštamo se ispod ceste, dolazimo

do zgrade muzeja ispred koje je vojna prijavnica. Raspitujemo se o ulasku u muzej. Muzej je otvoren a ulaz je slobodan, tj. besplatan. Dok se približavamo zgradu muzeja, sa suprotne strane glavnog vanjskog izložbenog prostora "dočekuje" vas velik spomenik posvećen turskim zrakoplovima (Cicekler i Koparmayiniz). Neposredno uz spomenik nalazi se veliki protuzrakoplovni projektil Nike Hercules, kao i velika skulptura orla. Na pročelju zgrade ispisane su riječi Kemala Mustafe Ataturka čije značenje nismo uspjeli prevesti, ali vjerojatno predstavlja snažnu poruku upućenu prvim generacijama zrakoplovnog osoblja u prvim danim stvaranja turskog ratnog zrakoplovstva. Pred ulazom u zgradu muzeja nalazi se umjetnički izrađena brončana šaka unutar koje je lovac F-16 turskih zračnih snaga. Naravno, šaka je uvećana nekoliko desetaka puta, dok je skulptura aviona umanjena u odnosu na prirodne dimenzije. Predstavlja simboličan i upečatljiv motiv dodjele lov-

ca Turkish Aerospace Industries/Lockheed Martin F-16C/D turskim zračnim snagama. Licencna proizvodnja tog aviona realizirana je unutar programa Peace Onyx I. od 1987. do 1995. godine. U tom razdoblju su proizvedena i turskim zračnim snagama isporučena 152 "domaća" F-16C/D (132 F-16C i 24 F-16D u konfiguraciji Block 30 i Block 40) koji su ušli u operativnu uporabu i do danas predstavljaju temeljnu lovačku komponentu turskog ratnog zrakoplovstva. Od 1995. do 1999. na snazi je bio program Peace Onyx II. prema kojem je TAI proizvela dodatnih 80 F-16C/D u konfiguraciji Block 50 (dvije serije od po 40 F-16C/D Block 50). Ti primjerici su opremljeni radarima APG-68(V5), a mogu nositi i lansirati proturadarske rakete AGM-88 HARM. Spomenutim programom turska strana se obvezala kako svoje 16-ice neće dalje prodavati. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Genocid u suvremenoj povijesti (IV)

Indija (1947.)

Podjelu indijskog potkontinenta na Indiju i Pakistan 1947. godine pratio je veliki val nasilja u kojem je ubijeno oko pola milijuna ljudi. Posebno teško stradali su gradovi Lahore i Amritsar te pokrajine Punjab i Bengal, gdje je stanovništvo bilo isprepleteno, a vjerski i etnički motivirani zločini u Indiji do danas nisu prestali

Hrvoje BARBERIĆ

■ Lord Mountbatten proglašava neovisnost Indije

Velika Britanija je do prve polovice XIX. stoljeća istisnula gotovo sve europske suparnike i osigurala potpunu prevlast na indijskom potkontinentu. Britanska kruna je, unatoč vjerskoj i etničkoj te političkoj različitosti Indije, kombinacijom diplomacije i oružja relativno uspješno vladala potkontinentom. Prvi indijski nacionalistički pokreti formirani su u XIX. stoljeću, a najveća organizacija - Indijski nacionalni kongres, kojega je u XX. stoljeću vodio karizmatični Mohandas Mahatma Gandhi, utemeljen je 1885. godine.

Iako su indijski Muslimani i Hindusi zajedno sudjelovali u ustanku protiv britanske kolonijalne vlasti 1857. godine i bili politički aktivni u istim organizacijama, s vremenom je prevladala podjela po vjerskom kriteriju iz koje je proizašao različit stav u pogledu budućnosti Indije. Tako su indijski Muslimani 1906. godine osnovali Muslimansku ligu na čelu s Mohammedom Ali Jinnahom. Djelotvornost protukolonijal-

nih pokreta i političku borbu ometali su razjedinjenost i suprotnosti između Hindusa i Muslimana, što je britanska kolonijalna vlast spretno iskoristavala potičući vjerske antagonizme.

Neovisnost Indije

Strahujući od političke dominacije većinskog hinduskog stanovništva, Musliman-

je u egzilu pod japanskim okriljem organizirao malu indijsku vojsku. Na drugoj strani, vodstvo Muslimanske lige aktivno je surađivalo s Britancima, očekujući nakon rata politički kredit.

Nakon svršetka II. svjetskog rata Velika Britanija je bila politički i ekonomski oslabljena, pa dugoročno nije bila u stanju održavati svoje veliko kolonijalno carstvo. Pobjeda laburista na britanskim parlamentarnim izborima dovela je do obnove pregovora između Londona i indijskih političkih voda i već u ožujku

1946. britanska vlada ponudila je potpunu neovisnost Indiji. U prosincu 1946. u Londonu je održana konferencija o političkoj budućnosti Indije na kojoj su sudjelovali predstavnici najjačih indijskih stranaka. No, zbog različitih zahtjeva hinduskih i muslimanskih predstavnika, skup nije dobio očekivan dogovor. Generalni guverner Indije lord Mountbatten dobio je zada-

■ Pola milijuna ljudi stradalo je u meduvjerskim sukobima u procesu podjele indijskog potkontinenta

ska liga je 1940. godine tražila podjelu Indije i stvaranje zasebne države u kojoj će indijski Muslimani imati većinu. Nasuprot zahtjevima Muslimanske lige, Indijski nacionalni kongres zagovarao je kontinuitet jedinstvene države utemeljene na sekularnosti i nacionalizmu. Za vrijeme II. svjetskog rata većina hinduskih političara služila se pasivnim otporom kao oblikom političke borbe, a jedan od radikalnih hinduskih vođa Subhas Bose čak je prebjegao u okupiranu Burmu, gdje

ču postizanja kompromisa između zahtjeva Kongresne stranke i Muslimanske lige, koje su predstavljale dvije najveće etničke zajednice na potkontinentu, u pogledu političkog ustroja Indije nakon neovisnosti. No, pregovori nisu uspjeli, pa je početkom ožujka 1947. Mountbatten donio vrlo rizičnu odluku o podjeli potkontinenta i stvaranju države Pakistan u krajevima s većinskim muslimanskim stanovništvom.

Stanovništvo Britanske Indije je u trenutku stjecanja neovisnosti činilo

250 milijuna Hindusa, 90 milijuna Muslimana i 60 milijuna pripadnika ostalih vjerskih skupina, koji su na najvećem dijelu prostora živjeli u istim zajednicama, pa se mogao očekivati nastavak nasilja i seobe stanovništva. Britanci su tijekom pregovora razmatrali i napuštanje Indije dio po dio, ali je takav koncept povlačenja napušten kao nepraktičan s aspekta međunarodnog prava.

Val zločina

Podjela Britanske Indije nastupila je u ponoć 14. kolovoza 1947. Tako su na potkontinentu nastale dvije nove države - Indijska Unija, u kojoj je vlast preuzeo Indijski nacionalni kongres, i Pakistan, gdje je vladu formirala Muslimanska liga s Jinnahom kao generalnim guvernerom (i teritorij današnjeg Bangladeša do 1971. nalazio se u sastavu Pakistana). U trenutku podjele potkontinenta više od pet stotina različitih indijskih političkih entiteta, koji su bili ugovorno vezani s britanskom kolonijalnom vlašću, u razmjerno kratkom vremenu trebalo je odabrati između pristupanja Indiji ili Pakistanu, dok je opcija neovisnosti bila odbačena. U pravilu su područja na kojima su Muslimani činili većinu postala dijelovi Pakistana, dok su državice u kojima su većinu imale druge vjerske skupine ostale u sklopu Indije. Samo su tri države - Hyderabad, Junagadh i Kašmir - odbile pristupiti novoosnovanim državama, pa su integrirane vojnopolicijskim akcijama, a oko Kašmira je izbio rat.

Vjersko i etničko nasilje između Hindusa i Muslimana koje je tinjalo mjesecima uoči podjele, prvih je dana neovisnosti eksplodiralo u masovne sukobe i uzajamne masakre civilnog stanovništva u kojima je opustošen niz gradova. Posebno su teško stradali gradovi Lahore i Amritsar te pokrajine Bengal i Punjab u kojem su Hindusi, Sikhi i Muslimani bilo izrazito isprepleteni. Nasilje su pratile velike migracije u oba smjera, pa je približno šest milijuna Hindusa i Sikha migriralo s područja Pakistana u Indiju, a osam milijuna Muslimana prebjeglo je u Pa-

kistan. Paradoksalno, za ostanak u Indiji uglavnom su se opredijelili najsirošniji slojevi muslimanskog stanovništva koji su i najviše stradali u zločinima, dok je srednja i visoka klasa islamskog stanovništva uglavnom izabrala odlazak u Pakistan. Više povjesničara smatra kako i britanska vlast snosi dio odgovornosti za izbjeganje nasilja koje se moglo izbjegći da lord Mountbatten nije žurio s proglašenjem neovisnosti, ne ostavljući tako vlastima novih država vremena za konsolidaciju.

Nasilje nakon podjele

Nakon političke podjele i migracija Muslimani u Indiji svedeni su na manjinu od deset posto stanovništva, zbog čega su izgubili i najveći dio prijašnjeg političkog utjecaja. No, vjerski motivirani zločini događali su se i nakon podjele, pa je između 1950. i 2002. godine registrirano četrnaest tisuća manjih

■ Kolona indijskih Muslimana bježi prema pakistanskim granicama

ili većih slučajeva teritorijalno ograničenog nasilja u kojima je ubijeno blizu sedamnaest tisuća ljudi. Posebno su teški bili napadi na muslimansko stanovništvo u Jabolpuru u središnjoj Indiji 1961. godine, i ponovno sredinom šezdesetih u istočnim dijelovima zemlje. Vjersko nasilje je 1970. godine eksplodiralo u gradu Bhivandi blizu Bombaja, a iza njega je stajala ekstremistička hinduistička organizacija Shiv Sena.

Suprotno očekivanjima, u osamdesetim godinama vjersko nasilje

je još naraslo, a incidenti oko rušenja Babri Masjid džamije pokrenuli su novi val napada na muslimansko stanovništvo. Posebno teško stradali su u Bombaju, gdje je ubijeno više od tisuću ljudi, te u Delhiju, Suratu i Ahmedabadu. Ti događaji bacili su sjenu i na ulogu indijskih snaga sigurnosti, budući da

■ Žrtva uličnih sukoba u New Delhiju

je više policajaca bilo optuženo za sudjelovanje u zločinima ili za njihovo toleriranje, čime je narušen i indijski imidž sekularnog društva. Nakon ubojstva premjerke Gandhi 1984. godine indijski su Sikhi bili metom napada hinduskih ekstremista, u kojima ih je samo u glavnom gradu Delhiju život izgubilo 2700. Ni u Pakistanu ni u Bangladešu hinduska zajednica proteklih desetljeća nije bila pošteđena napada. Pakistanski Hindusi koji su u trenutku podjele činili blizu dvadeset posto stanovništva, zbog pritisaka i iseljavanja danas su svedeni na oko dva posto. Jedan od najtežih novijih slučajeva vjerskog nasilja dogodio se u veljači 2002. u Gujaratu, gdje je šezdesetak Hindusa živo spaljeno u lokalnom vaku, a potom je u valu osvetničkih napada hinduskih ekstremista ubijeno više od tisuću Muslimana. U gradu Ahmedabadu ubijen je i zastupnik u indijskom Parlamentu, a još je 45 tisuća ljudi raseljeno u izbjegličke kampove. ■

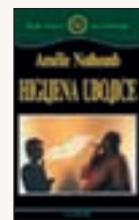
Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Amélie Nothomb: "Higijena ubojice", Algoritam, Zagreb, 2000.

Glavni lik - iznimno degeo osamdesetogodišnji Prétextat Tach, dobitnik Nobelove nagrade za književnost, obolio je od raka i preostaje mu tek nekoliko mjeseci života. Svaki novinar koji drži do sebe želi biti onaj koji će objaviti njegov posljednji intervju. Jedan po jedan novinar odustat će od tog pokušaja suočen s cinično okrutnim starcem, čija je čudovišna debljina ravna samo razini njegove okrutnosti i mržnje prema svemu živome. Hladna i cinična mlada novinarka Nina napokon uspijeva jednakom mjerom odgovoriti na njegovu mržnju i provokacije i razotkriti starčevu mračnu prošlost te stvarne motive i pobude iz njegovih romana. Nina će se pokazati dostoјnjim protivnikom u intelektualnom dvoboju u kojem će se ulozi povećavati vrtoglavom brzinom...

Naslov romana sugerira pripadanje kriminalističkom žanru, a s druge strane je spoj značenja riječi higijena i ubojica u najmanju ruku neočekivan, nemoguće je unaprijed naslutiti što on naznačuje i što uopće znači. A roman nam doista i potvrđuje ono što se osjeća iz naslova - da je to vrlo neobičan krimić, iako postoji višestruki ubojica. Naime, prvo ubojstvo dogodilo se 66 godina prije nego je otkriveno, a nastavlja se time što sve do tada nitko nije ni slutio da su ikakva ubojstva i počinjena, pa da je davni niz smrti zapravo bio niz ubojstava. Raspletanje okolnosti davnog zločina tek su poticajni okvir za intelektualnu i razotkrivajuću borbu između dviju osoba.

Otkako je 1992. godine objavila "Higijenu ubojice", svoj prvi roman, belgijska spisateljica Amélie Nothomb plijeni pozornost kritičara i publike. Njezin zaštitni znak su jednostavni zapleti, precizno omeđena tema, mali broj likova, britki dijalozi i vječno poigravanje književnim klišejima.

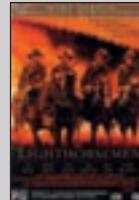

Mirela MENGES

FILMOTeka

Jahači lake konjice (DVD)

- australski ratni (131 min.)
- distributer: Blitz film & video
- režitelj: Simon Wincer
- gl. glumci: Peter Phelps (Dave Mitchel), John Walton (Tas), Jon Blake (Scotty)

Mladi Australac Dave brzopleto se prijavi u vojsku za vrijeme I. svjetskog rata i priključi se lakoj konjici u Palestini. Prenda je izvrstan strijelac, kad se suoči s neprijateljem spoznaje da nije u stanju pucati. Ubrzo je ranjen, a u bolnici upoznaje medicinsku sestruru s kojom se upušta u romansu. Dave će se ipak vratiti na bojišnicu i sudjelovati u posljednjem velikom jurišu lake konjice...

Osnovna priča *Jahača lake konjice* snimljena je prema istinitom događaju. Čak je većina glavnih likova, uključujući i ljubavni par, stvorena prema stvarnim osobama. Film je snimljen 1987. u povodu 70. godišnjice bitke za Beershebu i ratni je spektakl u punom smislu te riječi. Golema sredstva i velik broj statista zasluzni su za nekoliko spektakularnih scena u filmu, čija je osnovna zadaća odati počast pripadnicima australske vojske u Palestini. U sklopu savezničkih snaga laka konjica je pod zapovjedništvom brigadira Williama Granta 31. listopada 1917. zauzela Beershebu, zbog bunara pitke vode, strateški važno mjesto u Palestini. Bitka je ušla u povijest kao posljednja velika pobjeda konjaništva u povijesti ratovanja. Konjaništvo se održalo još dvadesetak godina, sve do II. svjetskog rata kad su ga motorizirane postrojbe učinile potpuno neučinkovitim. Film se upravo pojavio u našim videotekama i prenda je star već dvadeset godina, zadržao je svježinu i uvjerljivo nam prenosi atmosferu I. svjetskog rata.

Leon RIZMAUL

INFOKUTAK

U galeriji MORH-a "Zvonimir", Bauerova 33, 4. listopada u 18,30 sati bit će svečano otvorenje filatističke izložbe *Crophila '07* u prigodi Dana neovisnosti RH, a u sklopu obilježavanja 111. obljetnice osnutka Hrvatskoga filatelističkog društva i 100. obljetnice održavanja Prve hrvatske filatelističke izložbe. Izložba se održava pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Stjepana Mesića, a može se razgledati do 13. listopada, radnim danom od 11 do 18 i subotom od 10 do 12 sati. **Ulaz slobodan.**

Ljudska neosjećajnost i Božja osjećajnost

Što čovjek više stari, sve se više sjeća izreka koje je nekad slušao u druženju sa starijim osobama, a koje se zasigurno mogu svrstati u narodnu mudrost. U skladu s današnjim biblijskim čitanjima, dolazi mi na pamet ona "sit gladnoga ne razumije". Naime, ne možemo pobjeći od podjele društva na bogate i siromašne. Ne možemo se oteti ni dojmu da je razlika između jednih i drugih sve veća. Naše nam oči govore da je jednima udobno vozati se u luksuznim automobilima ili jahtama, dok je drugima neugodno prekopavati kontejnere.

Socijalni nauk Katoličke crkve (npr. Socijalna enciklika Laborem exercens) ili govor blagopokojnoga Pape u Puebli u Meksiku (28. siječnja 1979.) želi reći da je privatno vlasništvo obilježeno društvenom dimenzijom. Jednostavnije rečeno, lijepo je da su ljudi bogati i da imaju, lijepo je da su svojim radom stekli mnoga dobra, da si mogu priuštiti kvalitetan život, ali nije lijepo kad je čovjek u svemu tome bezosjećajan i kad u svom blagostanju ne primjećuje i ne mari za osobe nižeg socijalnog statusa. Nije lijepo da "sit gladnoga ne razumije".

O tome govori naš Bog u današnjem Evandelju, odnosno govori o siromašnom bogatašu i bogatom siromahu. Bogat čovjek koji osim svoga bogatstva ne vidi nikoga drugog osim onoga koji je jednako tako bogat kao i on, zapravo je siromašan; siromah koji ne proklinje svoje siromaštvo, ne prezire bogataše i nije im zavidan na njihovom materijalnom i društvenom statusu, istinski je bogataš. Bijedni Lazar zbog toga postaje u nebu bogat, a bezimeni bogataš muku muči u bezizlaznoj situaciji jer nije imao osjećaja za siromašne i potrebite.

Ljudska je neosjećajnost rezultirala groznim stanjem i patnjom, a Božja osjećajnost nagrada je onima koji i u siromaštvu znaju biti dostojanstveni. Dragi prijatelji, dao Bog da svi budemo bogati već ovdje na zemlji. Ali, jao nama ako u tom bogatstvu ne primijetimo osobe lošijega socijalnoga statusa od našega i ne pomognemo im da i oni žive dostojanstveno i kvalitetno.

Žarko RELOTA

29. rujna 1922.

Britanci preuzeли upravu nad Palestinom

Ratujući tijekom I. svjetskog rata protiv Turske na Bliskome istoku britanske su snage potkraj 1917. zauzele **Palestinu**. Poslije završetka rata Palestina je postala mandatnim područjem **Društva naroda** koje je na temelju **Balfurove deklaracije** predviđjelo stvaranje židovske države u zapadnom dijelu Palestine. Uprava nad Palestinom povjerenja je 29. rujna 1922. **Velikoj Britaniji**. Time je Velika Britanija učvrstila svoje položaje na Bliskome i **Srednjem istoku**. Sve ugroženiji **Arapi** pobunili su se u nekoliko navrata. Tijekom II. svjetskog rata stanje se prividno smirilo. No nakon rata zaoštreni odnosi među Arapima i **Židovima** prerasli su u nove oružane sukobe čemu je pridonjelo i sve veće dosegavanje Židova, posebice preživjelih iz nacističkih koncentracijskih logora. Rezolucijom **Generalne skupštine Ujedinjenih naroda 1947.** ukinut je britanski mandat u Palestini i donesen je plan o njezinu podjeli na židovski i arapski dio. Dan prije objave povlačenja Velike Britanije Židovi su 15. svibnja proglašili svoju državu **Izrael**. Osnivanje Izraela uzrokovalo je nekoliko izraelsko-arapskih ratova i sukoba koji traju sve do danas.

2. listopada 1870.

Rim postao glavni grad Italije

Poslije društvenih promjena izazvanih **Napoleonskim ratovima** u **Italiji** se pojavio pokret za stvaranje jedinstvene države, tzv. *risorgimento*. Poslije pripajanja **Venecije 1866.** osnovni cilj takve talijanske nacionalne politike bio je zauzimanje **Papinske Države**, koja je obuhvaćala središnji pojas **Apenina**. Papa je pod svjetovnom vlašću držao 40 tisuća četvornih kilometara s tri milijuna stanovnika i imao vojsku od dvadesetak tisuća ljudi, ojačanu francuskim četama. Kad je **Napoleon III.** doživio katastrofu kod **Sedana**, za Talijane je to bila idealna prigoda: 60 tisuća vojnika napalo je Papinsku Državu. Sredinom rujna 1870. talijanska je vojska ušla u **Rim**. Svega dva tjedna poslije, 2. listopada 1870. slavni grad je proglašen prijestolnicom čime je i formalno dovršeno ujedinjavanje Italije koje je trajalo punih pedeset godina. Tadašnji papa **Pio IX.** bio je ogorčen zbog talijanske aneksije koja je izvedena nasilno i bez pregovora, izbrisavši s političke karte državu staru više od tisuću godina. Dugogodišnji spor riješen je tek 1929. **Lateranskim sporazumom**. Njime je Kraljevina Italija Papi priznala suverenitet nad točno određenim teritorijem nazvanim **Vatikanski Grad**, a Papa je tek tada priznao Italiju s glavnim gradom Rimom. Leon RIZMAUL

WEB INFO

www.magazin-aeronautika.com

vina. Na www.magazin-aeronautika.com posjetitelj može pronaći kompletan sadržaj aktualnog broja i naravno arhivu, niz korisnih linkova na internet stranice srodnih magazina, zrakoplovnim forumima i vojnim tiskovinama. S obzirom na to da je glavni urednik bivši pilot **HRZ-a**, a danas zaposlenik **Croatie Airlinesa**, posve je razumljiva i želja da se u magazinu nađu i brojne aktuelne teme vezane uz **Republiku Hrvatsku** i njezino vojno zrakoplovstvo. Stručnost i pravodobnost glavna je odlika i magazina i web sitea, pa ih stoga ljubitelji zrakoplovstva i zrakoplovne tehnike nikako ne bi smjeli propustiti. Uostalom, kako je stiglo vrijeme i za treći broj na kioscima, tako i na webu uskoro možemo očekivati novi update...

Neven MILADIN

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. München je u SR Njemačkoj:

- A najveći grad
- B drugi po veličini
- C treći po veličini

2. Puno ime

Bavarske je:

- A Savezna pokrajina Bavarska
- B Veliko vojvodstvo Bavarska
- C Slobodna država Bavarska

3. Već godinama vodeća politička stranka u Bavarskoj je:

- A Socijaldemokratska partija (SPD)
- B Kršćansko-demokratska unija (CDU)
- C Kršćansko-socijalna unija (CSU)

4. Tipično bavarsko pivo je:

- A Löwenbräu
- B Becks
- C Pilsner Urquell

5. Ljetne olimpijske igre u Münchenu održane su:

- A 1968. godine
- B 1972. godine
- C 1976. godine

Belleville je vodeći američki proizvođač vojnih čizama, sa proizvodnjom od gotovo 1,000,000 pari godišnje. Njihove čizme u redovitoj su upotrebi u letačkim postrojbama i marincima.

**ISO 9001
Certified**

770 - WATERPROOF INSULATED COMBAT & FLIGHT BOOT

- VANGUARD® konstrukcija ležišta stopala
- Gornjištje u crnoj boji izrađeno od vrhunske govede kože i Nylon materijala
- Vodonepropusna membrana
- Sloj 200g THINSULATE™ materijala za toplinsku izolaciju
- Zaštita prstiju čeličnom kapom na razini zaštite sukladnoj standardima ASTM F2412-05 I F2413-05
- Poliuretansko ležište stopala
- Potplat VIBRAM® FIRE & ICE™ dizajna za sigurnije kretanje zaledenom površinom
- Poliuretanski izmjenjivi uložak
- Visina sare 203 mm

340 DES - HOT WEATHER FLIGHT & COMBAT VEHICLE BOOT

- VANGUARD® konstrukcija ležišta stopala
- Gornjištje u pustinjskoj boji izrađeno od vrhunske govede kože i NOMEX® materijala otpornog na otvoreni plamen
- Protumikrobnja podstava X-STATIC® suzbija neugodan miris
- Poliuretansko ležište stopala
- 100% gumeni potplat VIBRAM® Sierra dizajna
- Poliuretanski izmjenjivi uložak
- Visina sare 203 mm

550 ST - HOT WEATHER-USMC BOOT

- VANGUARD® konstrukcija ležišta stopala
- Gornjištje u zagasito pustinjskoj boji izrađeno od vrhunske govede kože i CORDURA® materijala otpornog na habanje
- Zaštita prstiju čeličnom kapom na razini zaštite sukladnoj standardima ASTM F2412-05 I F2413-05
- Poliuretansko ležište stopala
- 100% gumeni potplat VIBRAM® Sierra dizajna
- Podstava izrađena od COOL-MAX® materijala
- Poliuretanski izmjenjivi uložak
- Visina sare 203 mm

Potplat VIBRAM® - Sierra

U.S. MARINE CORPS

CORDURA

CoolMAX®

X-static

SYMPATEX
Technology

Vibram

DuPont
NOMEX

Thinsulate
INSULATION

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.

Kustosijanska 8, 10000 Zagreb, Croatia, UIT number: 1558340, NATO CAGE CODE: ADDAB
tel: +385 1 3772777, fax: +385 1 3730751, info@kroko.hr

www.kroko.hr